

KAINUUN PERUSKOULUJEN

KURINPITOSUUNNITELMA

**OHJEET PERUSOPETUSLAIN 35 -36 § SOVELTAMISEEN
PUOLANGAN PERUSOPETUKSESSA**

Lukijalle

Ohjeissa käydään läpi Perusopetuslain 35 -36 § ja niiden soveltaminen Kainuun peruskouluissa. Ohjeiden laatimisen velvoittivat Kainuun sivistysjohtajat 13.3.2014 pitämässään kokouksessa ja ohjeistus toimii Pol 35-36 mainittuina opetuksen järjestäjän laatimina ohjeina Kainuun peruskouluissa. Ohjeet on laadittu työryhmätyönä, ne käydään kunnittain läpi yhteistoimintaneuvottelussa ja ne velvoittavat kaikkia Kainuun opettajia. Ohjeet käydään läpi aina uuden viranhaltijan perehdyttämisessä ja ne ovat nähtävänä koulun opettajanhuoneissa ja kotisivuilla. Ohjeet käydään läpi myös koulujen vanhempainilloissa.

SISÄLLYS

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

§ 29 Ohjeet kouluille ja opettajille

Oppilaan velvollisuudet

§ 35 ohjeet kouluille ja opettajille

Kasvatuskeskustelu

§ 35 a ohjeet opettajille ja kouluihin

Kurinpito

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

§ 36, 36 a ohjeet opettajille ja kouluihin

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

§ 36, 36 b ohjeet opettajille ja kouluihin

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

§ 36 c ohjeet opettajille ja kouluihin

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Haltuunoton ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

§ 36 d ja e ohjeet opettajille ja kouluihin

Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä

Kurinpidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraaminen

§ 36 d ja e Ohjeet opettajille ja kouluihin

LIITTEET: Lomakkeet

Kurinpito peruskoulussa -taulukko

29 § (30.12.2013/1267)

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustieteiden käytäntöjen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelmien laatimisesta.

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 4 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitetuista esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulun omaisuuden käsittelystä, koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta sekä oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella.

Pykälässä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

§ 29 Ohjeet kouluille ja opettajille

Kouluissa on aina oltava päivitettyt järjestyssäännöt. Järjestyssääntöjen laatimiseen voidaan hyödyntää valtakunnallisia mallijärjestyssääntöjä. Säännöistä tiedotetaan koulujen henkilökunnalle, oppilaille ja huoltajille riittävän usein. Säännöt ovat voimassa aikana, jolloin oppilas osallistuu opetus- tai lukuvuosisuunnitelman mukaiseen opetukseen tai muuhun koulun toimintaan.

Koulun opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Huoltajille on tiedotettava, että koulun järjestyssäännöt eivät ole voimassa koulumatkalla, koska koululla ei ole toimi- tai rangaistusvaltaa koulumatkojen aikana. On suositeltavaa, että huoltajat ratkovat koulumatkojen aikaiset tapahtumat. Heidän on mahdollista saada ammattihenkilöstön (psykologi, kuraattori) tukea tilanteen ratkaisemiseksi.

35 § Oppilaan velvollisuudet

Oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa ([412/1974](#)). Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle. ([30.12.2013/1267](#))

Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, koulun opettaja tai rehtori voi kasvatuksellisista syistä määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Tehtävä tulee suorittaa valvotusti eikä se saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia. Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä. ([30.12.2013/1267](#))

§ 35 ohjeet kouluille ja opettajille

Oppilaan tulee käydä koulua tai suorittaa oppivelvollisuutensa koulun antamien ohjeiden mukaan. Koulussa vaaditaan järjestyssääntöjen noudattamista, asiallista käyttäytymistä ja kaikkien koulutehtävien suorittamista.

Oppilaan aiheuttamasta vahingosta ilmoitetaan aina huoltajalle. Oppilas on aina velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvauksen voi suorittaa myös korjaamalla tai siivoamalla aiheuttamansa vahingon siten, että siitä ei aiheudu haittaa oppilaan koulutyölle, eikä tehtävä ole oppilaan ikä- tai kehitystasolle sopimaton, vaarallinen tai liian raskas. Korvaava työ saa kestää korkeintaan kaksi tuntia ja tehtävän suoritus on valvottava. Mikäli korvaava työ tehdään kouluajan ulkopuolella, on asiasta

ilmoitettava ennakkoon oppilaan huoltajalla ja suoritettu korvaustehtävä tulee huomioida, mikäli oppilaalle harkitaan kurinpitorangaistusta samasta teosta.

35 a § [\(30.12.2013/1267\)](#)

Kasvatuskeskustelu

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.

Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille Kasvatuskeskusteluja, kurinpidollisia toimenpiteitä, häiritsevien ja turvallisuutta vaarantavien tavaroiden poistamista, esineiden ja aineiden haltuunottooikeuden käyttöä ja toimien kehittymistä tulee seurata ja käsitellä määrääjain koulukohtaisissa oppilashuoltoryhmissä. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se 2 momentissa esitetty huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.

§ 35 a ohjeet opettajille ja kouluihin

Oppilaan, joka rikkoo koulun järjestystä Pol 35 a § tarkoittamalla tavalla voi opettaja tai rehtori määrätä korkeintaan kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelu on ensisijainen keino jos oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti

Oppilaalle on annettava ikä- ja kehitystasonsa mukainen vastuu osallistua asian käsittelyyn ja korjaavan ratkaisun löytämiseen. On huomattava, että kasvatuskeskustelu on eri asia kuin oppilaan puhuttaminen.

Kasvatuskeskustelun voi määrätä vain koulun rehtori tai opettaja. Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut käyttäytyminen, selvitetään käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot käyttäytymisen parantamiseksi. sekä keinot, joilla käyttäytymistä ja oppilaan hyvinvointia voidaan koulussa parantaa.

Keskustelu kirjataan ja asiasta ilmoitetaan oppilaan huoltajalle, jolle tulee varata mahdollisuus osallistua keskusteluun. Keskusteluun voivat osallistua myös muut oppilaan opetukseen tai oppilashuoltoon osallistuvat henkilöt.

36 § ([13.6.2003/477](#))

Kurinpito

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangaistuksia.

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainituilla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä,

että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. ([30.12.2013/1267](#))

Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. ([30.12.2013/1267](#))

36 a § ([13.6.2003/477](#))

Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano

Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys. Ennen kurinpitorangeistuksen antamista on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa, mitä hallintolainkäyttölain ([586/1996](#)) 31 §:n 1 ja 2 momentissa ja 32 §:ssä säädetään, ja lisäksi, mitä jäljempänä 4 momentissa säädetään.

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.

Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Rehtorin ja opettajan päätösvallasta jälki-istunnon määräämisessä sekä 36 §:n 2–4 momentissa tarkoitettusta asiasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa. Kirjallisen varoituksen antamisesta voi opetuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös koulun rehtori. ([30.12.2013/1267](#))

§ 36, 36 a ohjeet opettajille ja kouluihin

Koulun järjestyssääntöjä rikkovalle oppilaalle voidaan määrätä jälki-istunto. Jälki-istunnon voi määrätä rehtori tai opettaja.

Opettaja tai rehtori voi poistaa järjestystä häiritsevän oppilaan opetustilanteesta. Mikäli oppilaan käyttäytyminen on niin uhkaavaa tai häiritsevää, että henkilökunnan tai oppilaiden turvallisuus kärsii tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti, rehtori tai opettaja voi käskä oppilaan poistumaan koulusta jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Tällaisessa tilanteessa on syytä pyytää paikalle koulun henkilökuntaan kuuluva todistaja. Opetustilanteesta poistetulle oppilaalle järjestetään asianmukainen valvonta.

Jos oppilas on laiminlyönyt hänelle määrätyt kotitehtävät, hänet voidaan määrätä suorittamaan laiminlyödyt tehtävät koulupäivän aikana tai jälkeen korkeintaan tunniksi kerrallaan. Tällöin oppilaalla voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä ja harjoituksia, jotka ovat kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia. Annettujen tehtävien tulee olla oppilaan teko, ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Jälki-istuntoa ei voida miltei osin järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetus- tai lukuvuosisuunnitelman mukaisesta tilaisuudesta

Kaikki edellä mainitut toimenpiteet ilmoitetaan huoltajalle ja kirjataan opetuksen järjestäjän määräämällä tavalla.

Jos rikkomus jatkuu tai on vakava, oppilaalle voidaan antaa kirjallinen varoitus tai oppilas voidaan erottaa koulusta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangeistuksia. Kirjallisen varoituksen voi antaa vain rehtori, joka tekee asiasta viranhaltijapäätöksen. Oppilaalle varoituksen määrännyt rehtori ei voi osallistua häneltä kurinpitorangeistuksen saaneen oppilaan oppilashuoltotyöskentelyyn.

Koulusta erottamisesta päättää sivistyslautakunta.

Koulusta erotetulle oppilaalle järjestetään opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan

opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

36 b § ([13.6.2003/477](#))

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitetusta opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain ([39/1889](#)) [4 luvun 6 §:n](#) 3 momentissa ja 7 §:ssä.

§ 36, 36 b ohjeet opettajille ja kouluihin

Jos oppilas ei suostu noudattamaan opettajan tai rehtorin määräystä poistua opetustilanteesta tai koulun alueelta, rehtorilla tai opettajalla on oikeus poistaa oppilas em. tilanteesta tai koulun alueelta. Opettajan ei pidä poistaa oppilasta yksin, vaan paikalle on pyydettävä koulun rehtori tai toinen viranhaltija.

Rehtori ja opettajat voivat käyttää vastarintaa tekeväälle oppilaalle oppilaan ikään, tilanteen uhkaavuuteen, vastarinnan vakavuuteen ja tilanteen kokonaisarviointiin perustuvia voimakeinoja. Voimakeinoja ei pidä käyttää ilman toisen viranhaltijan läsnäoloa tai apua. Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.

Jos oppilas poistetaan luokasta tai koulun alueelta, asiasta ilmoitetaan huoltajalle. Mikäli rehtori ja opettaja ovat joutuneet käyttämään voimakeinoja, asiasta ilmoitetaan huoltajalle ja asiasta tehdään opetuksen järjestäjän antaman ohjeen mukainen selvitys sivistysjohtajalle.

Selvitykseen tulee kirjata:

- tapahtuma-aika ja -paikka
- osapuolet
- kuvaus tapahtumista
- läsnä olleet henkilöt
- ilmoituksen tekijän allekirjoitus

36 c § ([13.6.2003/477](#))

Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

Sinä aikana, jolloin oppilasta vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut oppilaan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti.

Jos tuomioistuin on tuominnut oppilaan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta. Oppilas saadaan kuitenkin erottaa määräajaksi, jos se oppilaan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

§ 36 c ohjeet opettajille ja kouluihin

Mikäli oppilasta vastaan on vireillä poliisitutkinta tai syyte tuomioistuimessa, ei hänelle aloiteta tai jatketa koulun kurinpitomenettelyä. Oppilas voidaan kuitenkin erottaa määräajaksi, jos se hänen tekemänsä rikoksen perusteella on perusteltua. Tällöin asiasta päättää sivistyslautakunta.

36 d § ([30.12.2013/1267](#))

Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita sekä esineitä tai aineita, joita käytetään oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään [rikoslain 4 luvun](#) 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

36 e § [\(30.12.2013/1267\)](#)

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitetun kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä 3 momentissa säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.

36 f § [\(30.12.2013/1267\)](#)

Haltuunoton ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Edellä 36 d ja 36 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 36 d §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta sivistysjohtajalle.

Selvitykseen tulee kirjata:

- tapahtuma-aika ja -paikka
- osapuolet
- kuvaus tapahtumista
- läsnä olleet henkilöt
- ilmoituksen tekijän allekirjoitus

Oppilaan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Edellä 36 d ja 36 e §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.

36 g § ([30.12.2013/1267](#))

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Opettajan tai rehtorin 36 d §:n perusteella haltuun ottama häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä.

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, amukset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.

§ 36 d ja e ohjeet opettajille ja kouluihin

Jos on näköhavaintoon tai muuhun luotettavaan tietoon perustuva syy epäillä oppilaalla olevan oppitunnilla tai lukuvuosisuunnitelmaan kuuluvassa tilaisuudessa hallussaan esineitä tai aineita, joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta oppilasta pyydetään luovuttamaan esine tai aine pois. Jos oppilas ei luovuta pyydettyä esinettä tai ainetta, opettaja ja rehtori voivat tarkistaa oppilaan mukana olevat tavarat (mm. kassit, penaalit), oppilaan pulpetin, kaapit tai säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa (mm. taskut, lompakko). Vaateiden päällisin puolin tunnustelu erogeeniseksi luokiteltujen alueiden kohdalta on kielletty.

Ennen tarkastusta oppilaalle ilmoitetaan tarkastuksen syy ja perustelut. Ennakoiva tai varmuuden vuoksi tapahtuva tarkastaminen ei ole luvallista.

Tarkastus järjestetään yksityisessä huoneessa turvallisesti ja hienotunteisesti. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta ja tarkastuksessa tulee olla mukana toinen, oppilaan niin pyytessä ja mahdollisuuksien rajoissa hänen toivomansa henkilö. Tarkastus on parasta järjestää koulun rehtorin johdolla. Näistä vaatimuksista voi poiketa, mikäli asian kiireellinen luonne ja turvallisuus ehdottoman välttämättömästi sitä vaativat.

Mikäli oppilas vastustaa tarkastusta voimakkaasti kutsutaan paikalle poliisi. Vaatetuksen ja ihon väliseltä alueelta tarkastuksen voi suorittaa vain poliisi.

Tarkastuksesta ja haltuunotosta ilmoitetaan huoltajalle sekä annetaan opetuksen järjestäjän antaman ohjeistuksen mukainen kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle. On suositeltavaa olla yhteydessä huoltajaan ennen toimenpidettä, jos se on mahdollista.

Oppilaalta takavarikoitu esine tai aine luovutetaan oppilaalle opetustilanteen tai koulupäivän päätyttyä. Kielletyt esineet ja aineet, kuten teräaseet, tupakkatuotteet tai muut täysi-ikäisen haltuun tarkoitettut aineet ja tuotteet, luovutetaan huoltajalle. Huumaavat aineet ja lainsäädännössä julkisella paikalla kiellettäväksi pidetyt esineet luovutetaan poliisille.

Takavarikoidut aineet ja esineet säilytetään koululla huolellisesti. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Rehtori hävittää ja kirjaa esineen hävittämisen.

36 h § [\(30.12.2013/1267\)](#)

Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu kurinpitorangeistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi 36 §:n 2 tai 3

momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa 36 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden jälkeen.

36 i § ([30.12.2013/1267](#))

Kurinpäidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraaminen

Opetuksen järjestäjän tulee seurata 35 a, 36, 36 b, 36 d ja 36 e §:n mukaisten toimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä.

§ 36 d ja e Ohjeet opettajille ja kouluihin

Rehtori seuraa ja ilmoittaa opetuksen järjestäjälle koulunsa 35 a, 36, 36 b, 36 d ja 36 e §:n mukaisten toimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä.

KASVATUSKESKUSTELU

Kunta:	Koulu:	
Oppilaan nimi:	Luokka:	Pvm:

Havaittu rike:
Rikkeen havainnut opettaja:

Oppilaan näkemys rikkeestä (oppilas kirjoittaa itse):

Opettajan kommentti:	
Asiasta ilmoitettu huoltajalle (nimi, pvm, klo):	Huoltajan kommentti:
Oppilaan allekirjoitus:	Opettajan allekirjoitus:

SUUNNITELMA OPETUKSEEN PALAAMISEN TUEKSI

Oppilaan tiedot	Koulu	
	Oppilaan nimi	
	Luokka	Päivämäärä
Asiantuntijaryhmän kokouksen kirjaaminen ja läsnäolijat	Kirjauksen tekijä (nimi, ammatti tai virka-asema)	
	Kokouksen läsnäolijat (nimi, ammatti tai virka-asema)	
Toimenpiteet	<p>Käytännön tukitoimet opetukseen palaamisen tueksi. (Esim. istumajärjestelyt, opetusryhmän vaihtaminen, koulunkäynninohjaajan antama tuki, kasvatuskeskustelun järjestäminen, epäämistä edeltävän tilanteen läpikäyminen oppilaan kanssa).</p>	
	☐ Oppilashuollon palveluita on tarjottu. ☐ Keskustelu sovittu koulupsykologin kanssa _____.20____. ☐ Keskustelu sovittu koulukuraattorin kanssa _____.20____. ☐ Oppilashuollon palveluita ei otettu vastaan.	
	Seuranta asiantuntijapalaverissa	
Allekirjoitukset	Oppilaan allekirjoitus	
	Huoltajan/muun laillisen edustajan allekirjoitus	
	Kirjauksen tekijän allekirjoitus	

OPETUKSEEN OSALLISTUMISEN EPÄÄMINEN

Oppilaan tiedot	Koulu	
	Oppilaan nimi	
	Luokka	Päivämäärä
Opetukseen osallistumisen epääminen (valitse 1–4)	<ol style="list-style-type: none"> 1. opetuksen häiritsemisestä johtuva oppilaan määrääminen poistumaan tilasta tai tilaisuudesta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi opettajan valvonnassa → oppilashuoltopalveluiden tarjoaminen 2. työrauhan turvaamiseksi opetukseen osallistumisen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi koulun henkilökuntaan kuuluvan valvonnassa oppilaan koulusta noutamiseen saakka → oppilashuoltopalveluiden tarjoaminen 3. opetukseen osallistumisen epääminen myös seuraavan työpäivän ajaksi turvalliseen kouluun paluun tukemiseksi ja oppilashuollon palveluiden tarjoamiseksi → oppilashuoltopalveluiden tarjoaminen ja suunnitelman laatiminen, lastensuojeluilmoitus 4. esitys sivistyslautakunnalle oppilaan määräaikaisesta erottamisesta johtuen vakavasta rikkomuksesta/epäasiallisen käyttäytymisen jatkamisesta jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen jälkeen → oppilashuoltopalveluiden tarjoaminen ja suunnitelman laatiminen, lastensuojeluilmoitus 	
	Opetuksen epäämiseen johtanut teko/perustelut	
Huoltajalle ilmoittaminen (täytetään, mikäli yllä epäämisen perusteeksi kohta 1, 2 tai 3)	Asiasta on ilmoitettu huoltajalle (kenen toimesta, pvm. ja klo)	
Oppilaan ja huoltajan kuuleminen (täytetään, mikäli valittu kohta 4)	Oppilaan ja huoltajan kuuleminen (kenen toimesta, pvm. ja klo sekä oppilaan ja huoltajan näkemykset)	
Oppilashuollon palveluiden tarjoaminen (täytetään aina)	☐ Oppilashuollon palveluita on tarjottu. ☐ Keskustelu sovittu koulupsykologin kanssa. ☐ Keskustelu sovittu koulukuraattorin kanssa. ☐ Oppilashuollon palveluita ei ole otettu vastaan.	
Suunnitelman laatiminen (täytetään, mikäli yllä valittu epäämisen perusteeksi kohta 3 tai 4)	Suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta sekä muusta tuesta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvalliseen opetukseen palaamisen tukemiseksi laaditaan asiantuntijaryhmän palaverissa _____._____.20_____	
Allekirjoitukset	Allekirjoitus (epäämisen toimeenpannut opettaja/apulaisrehtori/rehtori)	
	Allekirjoitus (huoltaja/huoltajat)	

OPPILAAN VAATETUKSEN JA TAVAROIDEN TARKASTAMINEN

Kunta	Koulu	
Oppilaan nimi	Luokka	Pvm
Tarkastusaika		
Tarkastamisen perustelut		
Tarkastuksen suorittajat, nimet ja virka-asetat		
Asiasta ilmoitettu huoltajalle (nimi, pvm, klo)		
Huoltajan kommentit		
Tarkastuksen suorittajan allekirjoitus	Todistajana paikalla, allekirjoitus	

OPPILAAAN POISTAMINEN LUOKASTA/MUUSTA OPETUSTILASTA VOIMAKEINON

Kunta	Koulu	
Oppilaan nimi	Luokka	Pvm
Poistamisaika		
Kuvaus tapahtumista		
Tapahtuneessa olleet läsnäolijat		
Asiasta ilmoitettu huoltajalle (nimi, pvm, klo, ilmoitustapa)		
Allekirjoitukset ja nimenselvennykset		

OPPILAAN POISTAMINEN LUOKASTA/MUUSTA OPETUSTILASTA

Kunta	Koulu	
Oppilaan nimi	Luokka	Pvm
Poistamisaika		
Kuvaus tapahtumista		
Läsnäolijat		
Asiasta ilmoitettu huoltajalle (nimi, pvm, klo, ilmoitustapa)		
Allekirjoitukset ja nimenselvennykset		

ILMOITUS KIINNIPITOTILANTEESTA

Kunta	Koulu	
Oppilaan nimi	Luokka	Pvm
Kiinnipitoaika, tapahtuman kesto		
Kuvaus tapahtumista		
Kiinnipidon suorittajat ja muut läsnäolijat		
Asiasta ilmoitettu huoltajalle ja rehtorille (nimi, pvm, klo, ilmoitustapa)		
Allekirjoitukset ja nimenselvennykset		

SUOSTUMUS LAPSEN ASIOIDEN KÄSITTELYYN MONIALAISISSA PALAVERISSA

Kunta	Koulu	
Oppilaan nimi	Luokka	Pvm
Yksilökohtaiseen oppilashuollon palaveriin saavat osallistua seuraavat henkilöt (rastita)		
☐ rehtori	☐ opinto-ohjaaja	
☐ luokanopettaja (luokat 1-5)	☐ vararehtori	
☐ erityisopettaja	☐ luokanvalvoja (luokat 6-9)	
☐ samanaikaisopettaja (luokat 1-5)	☐ erityisluokanopettaja	
☐ koulukuraattori	☐ koulunkäynninohjaaja	
☐ miekkari	☐ sosiaalityöntekijä	
☐ aineenopettaja, aine: _____	☐ terveydenhoitaja	
☐ joku muu, kuka? _____		
Perheestämme palaveriin osallistuvat		
Muuta huomioitavaa		
Aika ja paikka		
Oppilaan allekirjoitus ja nimen selvennys	Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys	

OPISKELUHUOLLON KERTOMUS

Arkistossa seuraavat asiakirjat:

Yleinen tuki ____

Tehostettu tuki ____

Eriytynen tuki ____

Kunta	Aika ja paikka	
Nimi	Luokka	Yhteystiedot
Huoltajan nimi ja yhteystiedot		
Asian aihe		
Asian vireillepanija		
Tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet:		
Tiedot asian käsittelystä opiskeluhooltoryhmän kokouksessa		

Kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
Kokouksessa tehdyt päätökset
Päätösten toteuttamissuunnitelma
Toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
Toteutetut toimenpiteet
Kirjauksen päivämäärä
Kirjauksen tekijä ja hänen ammattinsa- tai virka-asemansa
Mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu

Suunniteltu istumapaikka eli sijainti ja ärsykkeet huomioitava	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tavaroilla selkeät paikat	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tarvittavat apuvälineet käytettävissä	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tilan virikkeiden/ärsykkeiden vähentäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tilan jakajan käyttäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Aktiivisyys, jumppapallo, kuminauha pöydän jaloissa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Painotyyny sylissä, muu rauhoittava kosketus	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tekemistä käsille esim. sinitarra, tarranauha pulpetin alla	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Aistiärsytysten rajoittaminen (esim. kuulosuojaimet, kuulokkeet)	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Musiikin kuunteleminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Time timer tai Timer-sovellus ajankäytön mittarina	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Helminauha pulpetin reunalla ajankäytön mittarina	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Sallittu ja sovittu liikkuminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Opettajan liikkuminen tilassa oppitunnin aikana	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐

Sovittu paikka rauhoittumiselle	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Työskentely toisessa tilassa valvotusti	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppimisen ja työskentelytaitojen tukeminen			
Ryhmän rauhoittaminen ennen ohjeenantoa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Selkeä ohjeenanto	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Ohjeiden pilkkominen, yksi ohje kerrallaan tai esim. ensin- ja sitten-sanoja käyttäen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Toimintaohjeet näkyvissä	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Ohjeen ymmärtämisen varmistaminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Kuvat ja kuvalliset ohjeet	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tehtävien anto yksi osio kerrallaan	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Äänikirjojen käyttäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tv:n käyttäminen, sähköinen oppimateriaali	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Koulu- ja kotitehtävien eriyttäminen esim. määrä, tv, suulliset	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Eriyttävä oppimateriaali	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Kotitehtävien merkintä esim. läksymerkein, vihkoon, Wilmaan, blogiin tms.	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Läksykerho tai muu läksytuki koulussa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐

Ohjaus koulukirjojen ja -tarvikkeiden pakkaamiseen kotona ja koulussa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tavoitteellinen työskentelytaitojen harjoittelu	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppilaan vahvuuksien hyödyntäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppimistyylin huomioiminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Opittavien asioiden mallintaminen – ajattelun kielellistäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Lisätty mallintaminen sekä havaintomateriaalien käyttäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppilastyöparin tuki	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tunnin rytmittäminen esim. tehtävätyypin vaihtaminen, liikkuminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Kokeiden sisältöjen eriyttäminen oppimissuunnitelman mukaisesti	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Kokeiden suorittaminen suullisesti	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Lisäajan käyttäminen kokeissa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Kokeiden suorittaminen erillisessä tilassa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Osaamisen osoittaminen esim. projektien, esitelmien, portfolioiden avulla	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Laaja-alaisen erityisopettajan ja luokanopettajan roolien vaihtaminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Samanaikaisopetus	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oma tai toisen opettajan pitämä tukiopeus/ennakoiva tukiopeus	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐

Osa-aikainen erityisopetus	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Joustavat ryhmittelyt, esim. opiskelu eriyttävässä ryhmässä (palkkitunnit)	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Opiskelun erityiset painoalueet joko tehostetussa tai erityisessä tuessa: yleinen oppimäärä, mutta vain vuosiluokan välttämättömät sisällöt	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppiaineen yksilöllistäminen (edellyttää erityisen tuen päätöstä)	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppimäärän opetuksesta vapauttaminen (edellyttää erillisen esityksen ja hallintopäätöksen tai tehdään osana HOJKS:aa)	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä käyttäytymisen tukeminen			
Yksilöllinen kohtaaminen säännöllisesti	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Myönteisen palautteen lisääminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Onnistumisten ja vahvuuksien nimeäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tavoitteellinen käyttäytymistaitojen harjoittelu	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Palkkiojärjestelmän käyttäminen yksilöllisesti/ryhmäkohtaisesti	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Sosiaaliset kuvatarinat	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Itsearvioinnin harjoittelu	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐

Tavoitteiden asettaminen ja seuranta yhdessä oppilaan kanssa	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Vastuutehtäviin nimeäminen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Ryhmäytymisen tukeminen lukuvuoden alussa ja sen aikana	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tavoitteellinen oppitunti-/välituntiseuranta	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tunteiden säätelyyn mietityt keinot	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Oppilaan ohjaaminen oman toiminnan sanoittamiseen	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu yksilöllisesti/ryhmässä	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐
Ohjaus oppilashuollon palveluihin	☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐

OPPILAAN HENKILÖKOHTAINEN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Tiedoksi:

Perusopetuslain (1267/2013) 29§ mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja 35§ mukaan oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyvästi. Työturvallisuuslain (738/2002) 8§ mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. 10§ mukaan työnantajan velvollisuuksiin kuuluu myös työn vaarojen selvittäminen ja arviointi.

Oppilaan henkilökohtainen turvallisuussuunnitelma -lomakkeella luodaan kodin ja koulun yhteistyönä ennakoiva toimintasuunnitelma haastavia tilanteita varten sekä oppilaan että työntekijöiden turvallisuuden varmistamiseksi. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa oppilaille, joiden osalta haastavaa käyttäytymistä on ilmennyt. Oppilaan osallisuutta suunnitelman tekemiseen toteutetaan oppilaan edellytysten mukaan. Suunnitelma saatetaan tiedoksi vain niille koulun henkilökuntaan kuuluville, jotka työskentelevät oppilaan kanssa. Rehtori toteuttaa opettajan sijaisen tiedottamisen oman harkintansa mukaan. Suunnitelmaa säilytetään oppilaan pedagogisten asiakirjojen yhteydessä.

Suunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös Perusopetuslain kurinpitoa koskevat kohdat (Perusopetuslaki 477/2003, 36§ ja 36b§), Lastensuojelulain kiinnipitämistä koskeva kohta (417/2007, 68§) sekä Rikoslain hätävarjelua koskevat kohdat (39/1889, 4 luku 4§ ja 6§), jotka tiivistetysti liitteenä. Liitteeseen on tarkoituksenmukaista tutustua ennen suunnitelman täyttämistä, jotta kaikki suunnitelman laatimiseen osallistuneet ovat tietoisia koulun työntekijöiden oikeuksista ja velvollisuuksista haastavan käyttäytymisen kohtaamisessa ja siitä että koulussa fyysiseen rajoittamiseen siirrytään vain suojelutoimena hätävarjeluun verrattavissa tilanteissa.

Kontaktitilanteista tiedotetaan aina oppilaan huoltajaa, ne kirjataan aina ja jälkihoito toteutetaan ohjeistusten mukaan (Läheltä piti -lomake, Toiminta väkivaltatilanteissa ja Oppilaan henkilöstöön kohdistamat väkivaltatilanteet). Kasvatukselliset keinot ovat kuitenkin aina ensisijaisia.

Oppilaan henkilökohtainen turvallisuus-suunnitelma	Oppilaan nimi
	Suunnitelman laatimisen päivämäärä
	Kuvaus koulussa tapahtuvasta toiminnan ohjaamisen tuesta (esim. ryhmäkojo, ohjaajat, kommunikaatiomuodot, struktuurit, siirtymätilanteet, välituntivalvonta, välituntien rajoittaminen, toimintojen ajallinen porrastaminen, sosiaaliset tarinat, eriyttäminen, istumajärjestelyt, palkkiojärjestelmät tms.)

Oppilaan henkilökohtainen turvallisuus-suunnitelma	Kuvaus kotona toimiviksi havaituista käytännöistä
	Uutena käyttöön otettavat tukimuodot
	Kuvaus haastavan käyttäytymisen enteistä (esim. oppilaan käyttäytymisen piirteistä voidaan havaita mahdollisen haastavan tilanteen syntyminen tai onko tietyt tilanteita, joihin haastava käyttäytyminen usein liittyy tai erityisesti ilmenee)
	Kuvaus oppilasta rauhoittavasta toiminnasta enteiden ilmetessä (esim. mitä oppilas tekee mielellään tai miten toimimalla oppilaan tunnetila saadaan muuttumaan koulussa/kotona)
	Kuvaus haastavan käyttäytymisen ilmenemisestä (esim. mitä oppilas yleensä tekee tässä tilanteessa, onko toiminnassa eri vaiheita, mitä vaaratilanteita voi muodostua tai mitä on erityisesti huomioitava)

Oppilaan henkilökohtainen turvallisuus-suunnitelma	Oppilaskohtaisesti sovittu toimintatapa haastavan käyttäytymisen tilanteessa (esim. kuvien käyttö, liikennevalot, sovittu rauhoittumispaikka, tilasta poistuminen, sallittu kävelylenkki, valvonta, mahdollisten välineiden käyttö esim. lukeminen, musiikin kuuntelu, viltti/peitto tai painopeitto, kuulosuojat tms.)	
	Huoltajille/muille mahdollisille henkilöille ilmoittaminen ja koulusta noutaminen kesken koulupäivän (esim. kenelle ilmoitetaan, kuinka pian ilmoitetaan, missä tapauksessa koulusta noutaminen kesken koulupäivän katsotaan aiheelliseksi)	
	Toiminta tilanteessa, jossa oppilas ei rauhoitu ja/tai koulusta noutaminen ei voi toteutua (esim. sosiaalipäivystyksen käyttäminen, hätäkeskukseen tai poliisille soittaminen)	
	Tilanteen jälkihoito (esim. kuinka pian ja miten oppilaan kanssa voidaan tapahtunutta käsitellä, anteeksi pyytämiseen ohjaaminen, oppilashuollon palveluiden käyttö, konsultaatiomahdollisuudet)	
Suunnitelman laatimiseen osallistuneiden allekirjoitukset	Päiväys	Rehtorin allekirjoitus
	Päiväys	Huoltajan/laillisen edustajan allekirjoitus
	Päiväys	Oppilaan allekirjoitus
	Päiväys	Muiden suunnitelman laatimiseen osallistuneiden allekirjoitukset

Perusopetuslaki 477/2003, 36§ Kurinpito

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangeistuksia.
- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.
- Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Perusopetuslaki 477/2003, 36b§ Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

- Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Lastensuojelulaki 417/2007, 68§ Kiinnipitäminen

- Laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi taikka omaisuuden merkittävän vahingoittamisen estämiseksi välttämätöntä. Kiinnipitäminen on oltava luonteeltaan hoidollista ja huollollista sekä kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa, kun otetaan huomioon lapsen käyttäytyminen ja tilanne muutoinkin. Kiinnipitäminen voi pitää sisällään myös lapsen siirtämisen. Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Rikoslaki 39/1889, 4 luku 4§

- Aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet.
- Jos puolustuksessa on ylitetty hätävarjelen rajat (hätävarjelen liioittelu), tekijä on kuitenkin rangaistusvastausta vapaa, jos olosuhteet olivat sellaiset, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hyökkäyksen vaarallisuus ja yllätyksellisyys sekä tilanne muutenkin.

Rikoslaki 39/1889, 4 luku 6§

- Oikeudesta käyttää voimakeinoja virkatehtävän hoitamiseksi tai muun siihen rinnastettavan syyn vuoksi sekä oikeudesta avustaa järjestystä ylläpitämään asetettuja henkilöitä säädetään erikseen lailla.
- Voimakeinoja käytettäessä saa turvautua vain sellaisiin tehtävän suorittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, joita on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutenkin.
- Jos voimakeinojen käytössä on ylitetty 2 momentissa säädettyt rajat, tekijä on kuitenkin rangaistusvastausta vapaa, jos on erittäin painavia perusteita katsoa, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hänen asemansa ja koulutuksensa sekä tehtävän tärkeys ja tilanteen yllätyksellisyys.

Fyysisen rajoittamisen soveltaminen koulussa on kuvattu perusopetuksen ohjeistuksessa Toiminta väkivaltilanteissa seuraavasti:

Koulussa fyysiseen rajoittamiseen siirrytään suojelutoimena hätävarjeluuun verrattavissa tilanteissa, kun oppilas on vaaraksi itselleen ja muille eikä noudata sanallista ohjeistusta. Fyysistä rajoittamista ei toteuteta, jos se johtaisi suurempaan vahinkoon kuin ilman sitä voisi tapahtua tai rajoittamiseen siirtyminen aiheuttaisi erityisen vakavan vaaratilanteen (puuttumisen tapa tai ote) joko oppilaalle itselleen tai muille (esim. jos aggressiivisella oppilaalla on hallussaan teräase taisakset). Fyysinen rajoittaminen edellyttää perehtyneisyyttä (koulutus), jotta se voidaan toteuttaa turvallisesti ja oikein ottein.